

Бранка Такахаши

ТРАЖЕ СЕ НЕМЦИ

Или Незгоде једног полиглоте

Често ме људи питају за савет како да уче стране језике. Осим матерњег језика, у свакодневном животу и у послу користим три страна, а уз то у Јапану држим часове српског, тако да из поприличног искуства уверено препоручујем:

Неопходно је што више бити у контакту са језиком. Што су му вид и слух изложенији, већи је део аутоматског учења, као када у детињству учимо матерњи језик.

Суво бубање граматике је досадно и само по себи недовољно учинковито, али знање основних граматичких правила није наодмет – мање ће бити непотребног разбијања главе недоумицама „откуд сад ово?!“.

Музика се најбрже прима и свакако је треба слушати, али музички текстови могу странца да навуку на танак лед: замислите сиротог Јапанца или Аргентинца како озбиљно у разговору каже „кучићи по улицама каку...“ пошто се наслушао „Рибље чорбе“. Зато је боље читати признате писце, чак и оне помало уштогљене, не претерано оригиналног стила – странац мора да стекне солидну језичку базу. А после нек чита Џојса и слуша рокере а ла Бора Ђорђевић наздравље.

Филмови – да, да и још једном да!

На крају, пошто истресем – и образложим – све своје паметне савете, завршим са: „А најбоље од свега је живети у тој земљи“. Понекад додам: „И бити у браку са припадником те нације“, али то је савет који се може искористити једном-двапут. Нећете ваљда да се разводите, селите у иностранство и поново склапате брак са припадником друге

(треће, четврте...) нације чији језик сте у свом полиглотском походу на свет решили да освојите?! Ја још увек живим са првим мужем, а ево, учим четврти страни језик, те сам жив доказ да се и без мењања брачног партнера може савладати више језика.

Шалу на страну, када је мој муж пре непуне три године добио прекоманду у Генерални конзулат Јапана у Франкфурту, видела сам себе како се по повратку у Јапан поново бавим превођењем за телевизију, с тим што списку језика којима владам додајем и немачки. У Немачкој је на снази био локдаун када смо ми стигли, те нисам могла да кренем на „живи” курс језика, а онлајн варијанта ме није привлачила, тако да сам са активним учењем започела шест месеци касније. Међутим, нисам се секирала – *иа, окружена сам немачким језиком, најважнији услов за њемељно учење језика је шиу!* Гледала сам телевизијски програм и слушала радио – са стране слуха, рекла бих, добро сам припремила тле за свеобухватно учење. Само још да нађем једног (или боље: више) саговорника којима је немачки матерњи, и за три године не само да ћу бити у стању да течно водим конверзацију на опште теме, него би требало и да се добро сналазим у две-три уже области које ме посебно интересују.

Пов на *домороце* започела сам на Гетеовом универзитету. Многи странци склапају такозвани тандем са месним студентима; такав вид учења веома је популаран: обострано је користан, а потпуно бесплатан. За српски, енглески и руски не верујем да бих заинтересовала неког Немца, па сам се пријавила за тандем на Катедри за јапански језик. Некога ко тек почиње да учи – па макар био и на четвртој години студија – могла бих да подучавам, без обзира што јапански нисам посисала с мајчиним млеком.

Пролазили су месеци, а нико ми се није јављао. Или је корона унела дуготрајнији хаос у све области друштвеног живота или је кинески језик потиснуо јапански? Када сам већ сасвим изгубила наду, јави ми се један младић. Међутим, готово истовремено (пратила сам сатницу на апликацији) њему се обратио један Јапанац на студијама немачког језика, и ово момче ми се извини што се опредељује за Јапанаца. Наравно да нисам имала разлога за љутњу: истог су пола, истих година, и обојици је циљни језик оног другог – матерњи. И сама бих у сличној ситуацији изабрала жену мојих година, рођену у Немачкој.

Нишита сирашно, нема разлога за нервозу! Можда Франкфурт није велеград како га људи замишљају, али међу седамсто осамдесет хиљада становника наћи ће се неколико особа са којима могу да *ширехам* – мислила сам и настављала да учим на курсу и уз помоћ телевизије (а ту је и You Tube, сјајни савезник у учењу страних језика). Само, полако сам почињала да подозревам како теорија „у иностранству се језик аутоматски учи” не мора да буде примењива на *сва иностранства*. Ку-

повину у пекари преко пута зграде обављам на српском, месо на пијаци такође купујем на матерњем језику. Док идем по граду, слушавам спрско-хрватско-босански, па онда турски, арапски, руски, чешки... Франкфурт је европски Њујорк! У згради у којој живимо већина старана су странци.

Мало пошто смо се доселили, упознала сам се са комшиницом преко пута нас: Грузинка која говори руски. Почела сам да је избегавам. Као и српски брачни пар са другог спрата. Не, нисам их игнорисала; јављала сам им се, чак сам знала и да станем и попричам, али сам учинила све да се познанство не развије у позивање на кафу или дуже седељке. Да не буде забуне: нисам намћор. Напротив – очас посла склопим пријатељство! Пријатеља имам вагон и малу приколицу, али сада ми је циљ да добро научим немачки, а за то су ми потребни Немци. Знам да звучи прорачунато, али кад човек пређе педесету, мора много пажљивије да распоређује време. Ако за три године боравка у Немачкој не научим немачки, мораћу да признам да нисам паметно искористила ни новац ни способност да релативно лако учим стране језике. Стога сам укључила радар. Само за Немце.

А њих – Немаца – у овој земљи нема! Приметио је ту појаву – да у једној западноевропској земљи нема месног становништва – још давних дана горепоменути Бора Чорба (старије читаоце да подсетим, а млађе да упознам: „Овде уопште нема Холандези/све Арапи, црнци и Кинези...“). Тако и у Немачкој: све Арапи, Турци и Југовићи. Фали им радна снага, сада поново, као што је некада, када су наши људи масовно ишли на *привремени* рад. Када се учитељ у мојој школи језика представио са „Их хајсе Никола“, па још додао презиме на -ић, ја само што се нисам исписала из школе: *џа зар да бијем онолики џуџи од Јајана, да би ми немачки предавао Србин?! На сву срећу, испоставило се да је Никола „лош“ Србин: рођен и одрастао у Немачкој, матерњим језиком готово уопште не влада. Зато сам га школи оџросишила. А када се показао и као одличан предавач, почела сам свуда да се хвалим како смо ми екстра талентована нација – и немачки предајемо боље од било кога.*

Када смо са Николом са почетног прешли на средњи ниво, он ми предложи да прескочим на највиши. „Ми ћемо подуже да се задржимо на Б2, теби је то споро, иди пробај Ц1.“ Рече ми још да могу увек да се вратим ако не будем у стању да држим корак са напредном групом, те ја завирих у суседну учионицу – и остадох тамо. Учитељица нам је, за дивно чудо, Немица. „Имате ли неких проблема?“ питала нас је Карин, а ја, као запета пушка, „Немамо саговорника-Немаца.“

„Немци су...“, уозбиљи се смешљива Карин, „... затворени. Много им треба да скрате дистанцу, чак и међу собом, а камоли са странцима. Али мој муж и ја смо тотално другачији!“

Да, Карин врло очигледно није од уштогљене германске сорте и збиља даје све од себе да ми напредујемо, али њен посао се у седам увече завршава, те за саговорнике којима је немачки матерњи морамо сами да се побринемо. И – ко тражи, тај и нађе! Један јапански познаник ми рече како се у енглеском пабу недалеко од железничке станице уторком и петком скупљају странци и разговарају на разним језицима. Одлично! – одушевих се ја и стадох узбуђено да чекам уторак. Или, да будем потпуно отворена: узбуђено је уторак ишчекивала она предузимљивија моја половина, она која је решила да савлада немачки по сваку цену. А друга, пасивна половина, поче да измишља: *Шта, странци? Па то је бесмислено. Циљ ми је да вежбам са Немцима. Шта, у пабу? Па тамо ће сви да се понапијају, какво црно учење језика? Шта, код главне железничке станице? Да прођем кроз ону зомилу са дна друштва која отворено продаје дрогу и љубав?* Замало да одустанем, али победи амбициозна Бранка, те ја малтене трком прођох кроз ону масу полусвета и стигох у паб.

Идеја је једноставна: у башти паба поређани су дугачки столови, на једном је написано на немачком „Овде говоримо на немачком”, на другом пише на енглеском „Овде говоримо на енглеском” и тако редом за италијански, шпански, француски... У шанку се купи пиће и човек седне за сто који га интересује. За немачким говорним столом затекла сам једног Немца, двојицу Латиноамериканаца, и по једног Шпанца, Италијана и Кинеза. Она моја половина која није била за овакав скуп и тврдила да нема вајде од разговора са истим таквим странцима који тек уче језик као и ја, признала да је да је просто хтела да изврда излазак: лепо знам да сваки разговор, било да је са неким ко језик говори перфектно, било да је са почетником, човека тера да склапа правилне реченице и да их разговетно изговара. Да би човек проговорио, мора да говори. Као што не можете да направите колут уназад на разбоју само замишљајући себе како то радите, тако вам и савладавање страног језика захтева менталну и физичку акцију. Такође, када ме питају за савет да ли да уче у групи или да узму индивидуалне часове, ја најчешће препоручим ово прво. Не значи да учење један на један са предавачем не даје резултате, него му – сматрам ја – треба прибегавати ако вам нека граматичка партија храмље: интензивно је обрадите, уклоните све недоумице које лично ви имате, и идете даље. Са групом. Учите да чујете и туђе грешке, и тиме их се и код себе ослобађате. Тако сам ја те вечери у пабу направила милион грешака, неке сам приметила чим сам их изговорила (ето још једног разлога зашто треба говорити, а не само мислити), на неке ми је скренуо пажњу Немац Маркус. Два сата интензивне конверзације на језику који још не „тече” прилично су ме уморила. Јер, да подсетим, седимо и конверзирамо у пабу,

где се са сваком новом пинтом пива све гласније говори. На крају сам се довикивала и са људима који су седели непосредно до мене. Уз то, место је посећено, мало-мало па се придружи неко нов, и када сам пети пут поновила (што сам гласније могла): „Здраво, ја сам Бранка из Србије” – решила сам да идем кући.

Све у свему, није лоша идеја овај полиглотски паб, могла бих поново да одем – мислила сам док сам изводила слалом између наркомана и проститутки. Отишла сам и следећег уторка, и пошто сам се опет, надвикујући се са суседним столовима, више пута представила, дошла сам до закључка да је овај вид учења страног језика за млађе и енергичније, а да ја треба да потражим неки други, примеренији мојим годинама и карактеру.

Следећи саговорници на које сам бацила око били су на супротном крају старосног спектра – пензионери. Зграда у којој живимо наставља се на старачки дом; изглед самог здања и унутрашњег врта говоре да станарину могу да плате само имућнији људи. Уз то, рекла бих да су сви Немци. (Прочитала сам још једном последње три реченице и схватила да звуче као да их је писала преваранткиња која је решила да се инфилтрира у старачки дом ради пара и немачког држављанства. Да вас подсетим: треба ми само неко са ким ћу вежбати немачки језик!)

Неко време сам се двоумила да ли треба нешто да предузнем, и једног дана се решим и уђем. Љубазна рецепционерка је пажљиво саслушала моје представљање и позивање на Генерални конзулат Јапана, рекла да ће мој број телефона пренети директору и да мисли како ће неколико усамљених дама радо да се одазове мом позиву на дружење. Кући сам отишла уверена да ми је идеја одлична и да не може да омане. То су људи који имају времена напретек. А оно чега, напротив, немају, то је комуникација са људима ван своје старосне категорије – деца и унуци су презаузети. Још једна корист од дружења управо са мношвом (осим тога што сам просто неописиво шармантна) је то што живимо врата до врата, тј. на наше кафенисање не би морали да се возе градским превозом. Телефон ће ми ускоро звонити без престанка; ред за сусрет са мношвом протезаће се од мојих улазних врата до пекаре преко пута – у то нисам ни најмање сумњала.

Међутим... Пролазиле су недеље, пролазили су месеци, а живахни старци и старице циркулисали су по нашем крају, не показујући интересовање да упознају једну шармантну Србојпанку. (Чекајте, да нису стварно помислили да сам нека авантуристкиња?! Све више верујем да се о томе ради.)

Пошто (ни) ова потрага за немачким саговорницима није дала резултате, поново сам се концентрисала на курс и на самостално учење, практично дижући руке од Немаца. *Je l' рекла Карин да су зашворени?*

– Јесте. И шта да им радим, како да их наћерам да се дружимо? Пиши *пројало*... кад једног дана дође кућепазитељ да нам у стану поправи неку ретку лампу. Младић је Немац, али је заузет и говори са неким монструозним акцентом, те ја, очајна, питах да ли зна неког младог/старог, човека/жену – није важно, ко би једном недељно са мном необавезно ћаскао уз кафу. Ако се интересује за Јапан, могу да га/је учим јапански језик (Јапан је популаран у читавој Европи, ни Немачка није изузетак). „Распитаћу се”, рече дечко, и када се два дана касније појавио да доврши поправку, пружи ми број телефона. „Нашао сам вам финог човека. Радо ће вам помоћи у конверзацији на немачком. Зове се ВХ&%ФАВи.”

„Молим?...”

Он понови спорије: „Валид Елшаркави.”

„...Он није Немац, је л’ тако?”

Себе сам прекорила што сам незахвална, али нисам могла да не будем разочарана: кад је овај Немац говорио са тако страшним акцентом, шта да човек очекује од странца (слушала сам како говоре Турци и Арапи... то је превише за моје осетљиве уши). Кућепазитељ пожури да ме умири: „Он је из Египта, али верујте да му је немачки одличан! Уз то, диван је човек.”

Добро... Тражила сам помоћ, и када се појавила, није било у реду да се не јавим – послала сам човеку поруку. У његовом одговору сва велика и мала слова била су правилна, интерпункција такође. Први ути-сак је био добар. Договорили смо се да се видимо; ако му акценат буде онакав каквог сам се прибојавала, другог сусрета неће бити.

Колико нисам имала среће са комшијама са леве стране (старачки дом), толико ми се посрећило са суседом са десне стране. Валид је човек мојих година, говори стандардни немачки без акцента; у Франкфурту живи двадесет пет година и има немачко држављанство (технички више није Египћанин). Да скратим причу: последња два месеца једном недељно пијемо кафу у пекари-кафеу преко пута наших зграда. Када ја нешто погрешим, он ме исправи. И сам је пролазио овакав пут учења, и за разлику од већине Немаца који су одавно заборавили граматику из школе, он се сећа свих граматичких правила. Кад бих имала још једног-двојицу Валида, где би ми био крај... мислим и поново се чудим како за две и по године боравка у немачком граду нисам успела да се упознам ни са једним Немцем.

Када сам то рекла Валиду, он се горко насмејао:

„Шта су две и по године?! Ја сам ту двадесет пет година, и имам само двојицу пријатеља Немаца.”

Н-да... Немци и сами признају да су затворени. Кад нису потрчали да се упознају са једном екстроверном белкињом, онда није тешко за-

мислити како избегавају тамнопуте па још муслимане. Ови могу да говоре на савршеном књижевном језику, да имају немачко држављанство и да добро зарађују – на крају ипак одлучује изглед саговорника и жеља да се избегне сваки непотребан контакт. Колико схватам Валидову горчину када о томе говори, толико разумем и Немце (а такође и Французе, Италијане, Скандинавце...). Од почетка кризе на Блиском истоку муслимани се очигледно радикализују; мада, проблем је постојао и пре почетка бомбардовања Газе. Неповерење и страх од муслимана нису, нажалост, без основа.

Гле – опет скренух у политику! Тема овог текста је „Муке моје са учењем немачког“! Али не вреди – свугде и свагда само мржња...

Да, у друштву је тако, али у мом тексту, богами, неће! Бар не овог пута.

Сваког дана се појављују све савршенији преводачки софтвери и кажу да ће ускоро мој посао обављати вештачка интелигенција. Оволико сам новца и труда уложила – и да немам где то знање да употребим?! Није ваљда све било узалуд?

Не желим на то да мислим. Бар не овог пута.